

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vzájemné uznávání profesních kvalifikací v Evropské unii

Vzájemné uznávání odborné kvalifikace je založeno na zjištění, že mezi členskými zeměmi neexistují žádné výrazné rozdíly v úrovni získaných odborných znalostí. Ovšem v případě, že by bylo zjištěno, že závažné rozdíly v rozsahu nabytých zkušeností přece jenom existují, může hostitelská země vyžadovat potvrzení získaných odborných znalostí složením zkoušky nebo může trvat na absolvování určité odborné praxe. Tento požadavek může být vznesen jak na pracovníky s vysokoškolským, tak i středoškolským vzděláním.

S blížícím se vstupem České republiky do Evropské unie nabývá téma evropské integrace na stále větší aktuálnosti, o čemž svědčí i stále rostoucí zájem občanů o to, co je v blízké budoucnosti čeká a nemine. Jednou z nejsledovanějších oblastí je v této souvislosti problematika volného pohybu osob. Volný pohyb osob je spolu s volným pohybem zboží, služeb a kapitálu základním předpokladem fungování společného trhu, který představuje jeden z hlavních motorů evropské integrace. Jednou z nejvýznamnějších překážek svobody volného pohybu osob je doposud poněkud nepřehledná oblast uznávání profesních kvalifikací, která je tématem tohoto článku.

Jednotný trh otevírá prostor pro volný pohyb osob. Volný pohyb osob, zakotvený v čl. 39 Smlouvy o založení Evropských společenství, zahrnuje právo

- přijímat nabídky zaměstnání skutečně učiněné
- pohybovat se za tímto účelem na území členských států
- pobývat v členském státě za účelem výkonu zaměstnání, je-li to v souladu právními předpisy tohoto státu
- zůstat na území členského státu poté, co zde zaměstnání skončilo, za podmínek, které budou předmětem prováděcích předpisů vydaných Komisí.

Má-li se bez jakéhokoliv omezení realizovat volný pohyb osob, je třeba, aby bylo zajištěno uznání výsledků odborného vzdělání získaného v mateřské zemi migrujícího pracovníka. Požadavky na získání určité kvalifikace v jednotlivých členských zemích se často velmi liší, což představuje vážný problém, se kterým se Evropská unie potýká v podstatě již od vzniku Evropských společenství před padesáti lety.

První kroky, které byly v tomto směru podniknuty, vedly k přijetí celé řady směrnic, jež velice přesně určovaly podmínky pro uznávání diplomů a vysvědčení získaných v jiných členských zemích u několika vybraných profesí. V rámci tohoto tzv. „vertikálního přístupu“ se jednalo zejména o zdravotnická povolání (lékaře, stomatology, veterináře, lékárníky, porodní asistentky a zdravotní sestry), dále pak o právníky, architektky, provozovatele nákladní dopravy, pojišťovací agenty a brokery, holiče a samostatné obchodní agenty. Časová náročnost přijímání tolika směrnic a dále také

komplikace, které byly způsobeny značnou nepřehledností v této oblasti, vedly k významnému přehodnocení celého postupu.

S přechodem k jednotnému trhu byl aplikován mnohem pružnější „horizontální systém“, na základě kterého se všeobecně uznávají vysokoškolské diplomy, pokud odborné vzdělání trvalo alespoň tři roky. Podle směrnice z roku 1988 se takové diplomy zásadně uznávají, bez předchozího vymezení potřebné kvalifikace. Tento systém byl v roce 1992 rozšířen také na vysvědčení o uzavřeném středoškolském vzdělání.[\[i\]](#)

Vzájemné uznávání odborné kvalifikace je založeno na zjištění, že mezi členskými zeměmi neexistují žádné výrazné rozdíly v úrovni získaných odborných znalostí. Ovšem v případě, že by bylo zjištěno, že závažné rozdíly v rozsahu nabytých zkušeností přece jenom existují, může hostitelská země vyžadovat potvrzení získaných odborných znalostí složením zkoušky nebo může trvat na absolvování určité odborné praxe. Tento požadavek může být vznesen jak na pracovníky s vysokoškolským, tak i středoškolským vzděláním.

Členské státy jsou povinny implementovat směrnice do vlastních právních systémů v určitém časovém období, v opačném případě jim pak hrozí žaloba a po jejím projednání u Soudního dvora také postih, nejčastěji ve formě pokuty. Seznam podobných prohřešků je skutečně dlouhý. Z aktuálních příkladů nedodržení závazků lze jmenovat například Francii nebo Portugalsko. Zatímco Portugalsko má problémy s nedostatečnou zákonnou definicí výkonu povolání odontologa, která je nedostatečně odlišena od definice povolání stomatologa, čímž porušuje směrnici 78/687/EHS, Francie zase podle názoru Komise nesplnila povinnosti vyplývající ze směrnice 89/48/EHS tím, že nezajistila vzájemné uznání diplomů osvědčujících absolvování vysokoškolského studia psychologie.

Pro Českou republiku má tato oblast významné důsledky. Stejně jako i další kandidátské země si totiž nedávno vysloužila výtka ze strany Komise pro nedostatečnou rychlost v harmonizaci nezbytných právních předpisů. Český rámcový zákon o uznání odborné kvalifikace byl schválen vládou koncem ledna. S ním souvisí také novela živnostenského zákona, která umožňuje občanům z EU se v ČR usazovat a podnikat, pokud k tomu mají příslušné vzdělání. Tyto zákony musejí ještě schválit poslanci a senátoři. V poslanecké sněmovně jsou dále například již projednávány novely zákonů o zdravotnických povoláních, o nelékařských povoláních a o komoře veterinárních lékařů.

Změny v této oblasti chystá také Evropská unie. V březnu 2002 schválila Komise návrh směrnice vytvářející jednotný právní rámec pro uznávání profesních kvalifikací, který podstatně zjednoduší pohyb kvalifikovaných pracovníků v rámci členských států EU i v rámci budoucí rozšířené Evropy.[\[ii\]](#) Tento nový právní rámec by měl nahradit stávajících 15 harmonizačních směrnic, přijatých v uplynulých 40 letech. Návrh zahrnuje tři existující systémy uznávání kvalifikace:

1) automatické uznání získané kvalifikace na bázi koordinovaného minima výukových podmínek pro lékaře,

sestry, dentisty, veterináře, porodní asistentky, lékárníky a architektky;

- 2) automatické uznání kvalifikací potvrzených profesionální praxí v průmyslu, řemeslech a obchodních aktivitách;
- 3) všeobecný vzájemný systém uznávání pro ostatní profese, který umožňuje státům aplikovat kompenzační

opatření pro případ, kdy stát výuky je podstatně odlišný od státu výkonu povolání.

Těmito kompenzačními opatřeními může být kvalifikační kurs nebo kvalifikační zkouška; toto bude ovšem

odstraněno po schválení jednotných kvalifikačních kritérií dle pravidel EU, definovaných v souladu s “obecnými

platformami” profesionálních asociací působících v tom kterém sektoru. Návrh směrnice stanoví seznam dokumentů a

potvrzení, která mohou být vyžadována od uchazečů úřady hostitelského státu. Kompetentní národní úřady budou

rovněž zavázány rozhodovat ve věci do tří měsíců ode dne podání žádosti. Návrh této nové směrnice musí však projít

složitým a relativně dlouhým rozhodovacím mechanismem.

Uznávání právních profesí zůstane regulováno dvěma stávajícími směrnicemi^[iii], což je zdůvodňováno specifikou

právních řádů jednotlivých zemí a také zmíněných směrnic. Touto problematikou se však bude zabývat samostatný článek.

Mgr. Zuzana Jánská

advokátní kancelář Glatzová & Co.

^[i] Směrnice č. 89/48/EHS, č. 92/51/EHS, č. 1999/42/ES

^[ii] Návrh nové směrnice o uznávání profesních kvalifikací COM (2002)119

Další články:

- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)
- [Digital Fairness Act a influencer marketing - cesta ke konci roztržitosti regulace?](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc leden 2026](#)
- [IATA Travel & Cargo akreditace v letectví - v čem spočívají její výhody?](#)
- [Digital Omnibus o AI: návrh nařízení o zjednodušení pravidel pro umělou inteligenci](#)
- [Rozhodčí nálezy vydané ruskými rozhodčími soudy a jejich uznání a výkon na území EU](#)
- [Environmentální tvrzení společností v hledáčku EU: Jak se vyhnout greenwashingu a obstát v nové regulaci?](#)
- [AIFMD II v České republice: Schvalovací proces a co čeká investiční společnosti](#)